

Regeringens brug af råderum underminerer velstanden

Børsen den 5 mars 2026

Valgkampen er i gang, og man må som økonom endnu en gang undre sig over, hvad den handler om. Regeringen lægger op til en forøgelse af de offentlige udgifter på mere end 5 pct., og flere partier plæderer for endnu mere. Det vigtigste problem er, at der reelt ingen væksttiltag er i partiernes planer. Det betyder dog ikke, at der ingen væksteffekter er af dem: Man overser de dynamiske effekter, et større offentligt forbrug og en større offentlig sektor har.

Disse effekter ignoreres ofte i den danske debat, da de ikke er den type effekter, man normalt taler om som dynamiske. Der er næppe nogen arbejdsudbudseffekter af større offentligt forbrug, men der er klare, negative væksteffekter.

Den første del af spørgsmålet er derfor, hvor stor væksten i det offentlige faktisk har været de senere år. En lille bid statistik illustrerer, hvor tydeligt skiftet mod en meget større offentlig sektor er. Siden 2019-valget er antallet af danskere mellem 18 og 65 år steget med 3 pct.

Antallet af beskæftigede i Danmarks Statistiks kategori "Offentlig administration, undervisning og sundhed" er vokset med 10 pct., mens antallet af beskæftigede i alle andre job er steget med blot 1,2 pct.

Det samme kan ses i nationalregnskabet, hvor bnp pr. indbygger er steget 16,8 pct., de offentlige udgifter (fraset overførsler) er steget 9,8 pct., mens privatforbruget kun er steget 7,9 pct.

En vigtig detalje er, at en væsentlig del af diskrepansen mellem stigningen i borgernes privatforbrug og hele økonomien netop er det råderum og den statslige formue, som politikere på tværs af Folketinget nu vil bruge i den offentlige sektor.

De sidste tre års overskud på de offentlige finanser på i gennemsnit 9 pct. er nu den krigskasse, som valgløfterne skal finansieres af.

Hvor store er de dynamiske effekter af så stor en ekspansion af det offentlige forbrug? Svaret på spørgsmålet kan naturligvis ikke beregnes på samme præcise måde, som økonomer som standard beregner arbejdsudbud eller toldeffekter.

Men der findes en ganske stor litteratur fra de sidste 15 år, der forsøger at komme udenom de mange metodiske problemer forbundet med at finde et svar, og som i det mindste kan sætte en størrelsesorden på effekterne.

Svaret, hvis man f.eks. bruger mit og Andreas Berghs forsigtige studie fra 2021, er, at en så stor forøgelse af det offentliges forbrug og del af beskæftigelsen på sigt vil koste ca. 0,5-0,8 procentpoint vækst pr. år.

En stor offentlig sektor presser privat aktivitet ud af økonomien, skaber lommer i økonomien uden konkurrence og forøger ofte virksomhedernes omkostninger.

Derudover viser forskningen utvetydigt, at en stor offentlig sektor er forbundet med markant færre iværksættere og svagere produktivtetsudvikling. Resultatet af valgkampsløfterne vil derfor ikke overraskende være et synligt indhug i den økonomiske vækst. Det er prisen for at overse de dynamiske effekter af offentligt forbrug.

Christian Bjørnskov